

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
28 juni 2006

Ons kenmerk
DIALOG/06/22992

Uw brief van

Onderwerp
OCW en integratie

Nederland is in de afgelopen decennia in hoog tempo kleurrijker geworden. Er is een 'nieuw' Nederland ontstaan met een mix van culturen en stijlen, van groepen en individuen die elk hun eigen gewoonten en culturele tradities hebben meegenomen, en tegelijkertijd Nederlander zijn. Die nieuwe realiteit zorgt ook voor botsingen, de wederzijdse integratie van nieuwkomers en Nederlanders gaat met vallen en opstaan. Er is sinds tijden niet zo'n brede en diepgaande maatschappelijke discussie gevoerd over de Nederlandse identiteit, cultuur en geschiedenis.

Het kabinet heeft de afgelopen jaren ingezet op het versterken van de wederzijdse integratie. De maatregelen concentreerden zich tot nu toe vooral op de sociaal-economische kant van integratie, ook binnen het onderwijsbeleid van het ministerie van OCW. Het ministerie pleegt al jaren grote inspanningen om onderwijsachterstanden weg te werken, bijvoorbeeld met het aanvalsplan 'Ongeletterdheid' en het bestrijden van voortijdig schoolverlaten. Met het cultuurbeleid willen we de diversiteit in de sector vergroten en het publieksbereik verbreden.

De verschillende activiteiten op het terrein van integratie en diversiteit zijn in nauw overleg tot stand gekomen met de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratiebeleid die de inhoud van deze brief dan ook ten volle steunt.

Cultuur, wetenschap en onderwijs leveren een grote bijdrage aan de sociaal economische en sociaal-culturele integratie. Deze brief en de bijgevoegde notities zijn gewijd aan het sociaal-culturele beleid van OCW op het gebied van integratie en culturele diversiteit. In het vervolg van de brief gaan wij in op onze gezamenlijke uitgangspunten voor dat beleid en schetsen we het vervolgproces. In de notitie 'Onderwijs, wetenschap en integratie' staan wij stil bij de betekenis en rol van onderwijs en wetenschap in het integratiebeleid. De notitie 'Cultuur en diversiteit' informeert u over het gelijknamige programma. Daarmee komt de staatssecretaris Cultuur en Media de toezegging na die zij u heeft gedaan in het debat over de cultuurbegroting 2006 op 28 november 2005.

Uitgangspunten integratiebeleid: bekend maakt bemind

Nederland heeft een kleurrijke bevolking. Dat kan een verrijking zijn. Maar dan moeten we wél zien te voorkomen dat er parallelle, of zelfs gescheiden samenlevingen ontstaan, met witte en zwarte scholen, wijken, en cultuurgezelschappen. Samenlevingen waarin bepaalde posities slechts voorbehouden zijn aan het autochtone deel van de bevolking. Samenlevingen waarin contacten over en weer alleen plaatsvinden als het echt niet anders kan. Wij willen de rijkdom van de veelkleurige samenleving benutten. Daarom is ons uitgangspunt dat alle Nederlanders in een gelijke startpositie worden gebracht, via het onderwijs, de wetenschap en via het culturele leven.

Als bevolkingsgroepen nauwelijks contact met elkaar hebben, nemen de (voor)oordelen over elkaar toe, wat de toenadering alleen maar meer in de weg staat. Zo ontstaat er een vicieuze cirkel die lastig te doorbreken is. Een negatieve houding tegenover de diversiteit in de samenleving komt vaak voort uit onwetendheid en onbekendheid met zowel andere culturen als de Nederlandse cultuur en geschiedenis. Hierdoor zien we vooral wat ons scheidt, en niet wat ons als Nederlanders bindt. Dat is een gemiste kans. Kennismaken met en leren over elkaars culturen, via media, wetenschap, cultuur en onderwijs is belangrijk voor de ontwikkeling van individuen en voor het functioneren van de samenleving als geheel.

Om elkaar in een veelkleurige samenleving goed te leren kennen, moeten we wél met elkaar in contact kunnen komen. Dat vraagt om een infrastructuur voor vanzelfsprekende duurzame contacten, zo stelt ook de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) vast, die op het verzoek van het kabinet concrete aanbevelingen heeft gedaan om de binding in de samenleving te vergroten¹. Het ministerie van OCW werkt op drie manieren aan die infrastructuur: we scheppen voorwaarden voor integratie, we benaderen het vraagstuk 'inclusief' en we stimuleren en tonen *best practices*.

Voorwaarden scheppen

We scheppen de voorwaarden voor de positieverbetering van allochtonen in de samenleving. Onderzoek wijst keer op keer op het belang van het "onderwijs als motor voor integratie" (SCP). En ook de cultuur en de wetenschap leveren grote inspanningen om de achterstanden van allochtonen in de maatschappelijke participatie te verkleinen. Zo bestrijden we uitval in het (hoger) onderwijs en we vergroten de toegankelijkheid van culturele instellingen voor brede publieksgroepen. Een ander voorbeeld is de gewichtenregeling in het onderwijs: die hebben we zo aangepast dat de feitelijke achterstand bepaalt voor welke leerlingen scholen extra geld ontvangen. Deze en andere voorwaardenscheppende maatregelen zijn nodig om verbindingen tussen groepen in de samenleving mogelijk te maken en te vergroten.

De maatregelen hebben effect. Zo is de achterstand van allochtone leerlingen ten opzichte van autochtone leerlingen verminderd. Steeds meer allochtone leerlingen stromen door naar het mbo, en een groter deel slaagt voor het havo- of vwo-examen. Een goed voorbeeld is ook het museumbezoek van groepen met een dubbele culturele achtergrond: tussen 1995 en 2003 is het museumbezoek van Turkse en Marokkaanse Nederlanders gestegen van 18% naar 23%, en dat van Surinaamse en Antilliaanse bezoekers van 21% naar 28%. In de bijgevoegde notities vindt u meer resultaten van het beleid.

Inclusief benaderen

Iedere burger kan een waardevolle bijdrage leveren aan de samenleving. Deze inclusieve benadering hoort bij het besef dat een samenleving *samenhang* nodig heeft; er moet sprake zijn van *gedeeld burgerschap*. Uitwisseling en dialoog tussen mensen met verschillende culturele achtergronden is noodzakelijk om daadwerkelijk *samen* te leven. Vanuit een inclusieve benadering worden mensen beoordeeld op datgene wat ze vanuit hun individuele kwaliteiten bij kunnen dragen aan de samenleving. Het beleid op het gebied van onderwijs, cultuur en wetenschap richt zich daarom op alle Nederlanders. De aandacht voor diversiteit in de samenleving moet verankerd en vanzelfsprekend zijn in het beleid.

Binnen het ministerie van OCW zijn verscheidene voorbeelden te noemen van een inclusieve benadering. Het achterstandenbeleid in het onderwijs is inclusief in de zin dat het zich richt op alle leerlingen die extra hulp nodig hebben in hun onderwijsloopbaan, autochtoon óf allochtoon. Het mediabeleid is een ander voorbeeld. De publieke omroep spant zich in om alle Nederlanders aan te spreken. Dit gebeurt onder andere door in programma's een afspiegeling van de Nederlandse

¹ RMO, Niet langer met de ruggen naar elkaar. een advies over verbinden, november 2005

samenleving te tonen en door mensen met een andere culturele achtergrond vooral aan te spreken op hun expertise, en minder op hun etnische achtergrond.

Stimuleren en zichtbaar maken

In de afgelopen tijd hebben we bij werkbezoeken en tijdens rondetafelbijeenkomsten veel gesprekken gevoerd met de mensen die werken in de onderwijs- en cultuurinstellingen. Het is duidelijk dat op elk beleidsterrein veel goede projecten en instellingen aan het werk zijn om vanuit een positieve en open houding de samenhang in de samenleving te vergroten. Vaak slagen zij er nog onvoldoende in om hun successen uit te dragen, om netwerken te vormen en om hun talenten te laten zien. Wij willen ons daarom inspannen om good practices landelijk zichtbaar te maken, om relevante netwerken te ondersteunen en om 'ongekend talent' voor het voetlicht te brengen.

Aanpak knelpunten

Ook al werpt het beleid zijn vruchten af, we zijn er nog lang niet. Vooral in het onderwijs zien we nog belangrijke knelpunten:

- Een groot deel van de allochtone leerlingen begint de schoolloopbaan met een achterstand in Nederlands; deze achterstand wordt maar moeizaam ingelopen
- Ondanks de hogere doorstroom naar HAVO en VWO zijn allochtone leerlingen nog oververtegenwoordigd in de lagere schooltypen
- Het aandeel voortijdig schoolverlaters is onder allochtone leerlingen aanmerkelijk hoger dan onder autochtone leerlingen
- Het uitvalpercentage van allochtone leerlingen in het hoger onderwijs is groot. Van de autochtone instromers in het hoger onderwijs behaalde in 2003 67% een diploma. Voor Marokkanen, Turken en Surinamers liggen deze percentages op respectievelijk 51, 45 en 48%.²

In de bijgevoegde notitie 'Onderwijs, wetenschap en integratie' beschrijven we hoe we deze knelpunten het hoofd bieden. Kern van de aanpak is het wegwerken van onderwijsachterstanden om alle Nederlanders in een gelijke uitgangspositie te brengen.

In de bijgevoegde notitie 'Cultuur en integratie', staat de notie centraal dat diversiteit in de cultuur- en mediasector zorgt voor vernieuwing en dynamiek. De artistieke verrijking en de meerwaarde van kunst en cultuur voor de samenleving kunnen we nog beter benutten. Het Huis voor de culturele dialoog, een gezamenlijk initiatief van het ministerie van OCW en het ministerie van Buitenlandse Zaken, zal daarbij een centrale rol spelen. Daarnaast spannen we ons in om diversiteit verder in het cultuurbeleid te verankeren, zoals in de museale strategie, het internationaal cultuurbeleid en het programma Cultuur & School. En worden verschillende maatregelen genomen om "ongekend" talent in de cultuursector te ondersteunen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Maria J.A. van der Hoeven

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

mr. Medy C. van der Laan

² Integratiekaart 2005, Centraal bureau voor de statistiek